

20.1.2026

Handikapprådets möte

Tid	Tisdag 20.1.2026 kl. 17.30–20.00
Plats	Stadshuset, fullmäktigesalen, Stadshusgatan 9, Borgå
Närvarande	Sundholm Hanna, ordförande Aatelo Maija Lönnfors Peter Nuotio Kirsti Ongley Leena Pirttimaa-Törnqvist Sirpa Reinivuo Hilikka Sinisaari Antti Westerholm Håkan Koponen Seija Eklöf Maija, sekreterare
Borta	-

1. Öppnande av mötet

Ordförande öppnade mötet kl.17.37

2. Mötets laglighet och beslutförhet

Ordföranden konstaterade de närvarande och konstaterade därefter att mötet var lagligt sammankallat och beslutfört.

3. Val av protokolljusterare

Till protokolljusterare valdes Leena Ongley och Sirpa Pirttimaa-Törnqvist.

4. Godkännande av föredragningslistan

Ordföranden lade till under punkten Övriga ärenden "Respons från arbetsgruppen för barnens och de ungas välmående".

Sekreteraren lade till under punkten Övriga ärenden utnämningen av deltagare till stadens Öppna Dörrar-evenemang

20.1.2026

Föredragningslistan godkändes.

5. Förvaltningsdirektör Roope Lenkkeri

Rådet önskade att förvaltningsdirektör Lenkkeri skulle delta i mötet för att diskutera alla funktionshindersrådets medlemmars möjlighet till jämlikt deltagande i mötena.

Utmaningar har varit bristen på finlandssvenska teckenspråkstolkar samt avsaknaden av hörselslingor i stadshusets mötesrum. Det finns tolkar i såväl finskt som finlandssvenskt och rikssvenskt teckenspråk. Tillgången på tolkar är mycket begränsad. För att hjälpa personer med hörselnedsättning har det på senare tid installerats induktionsslingor i vissa lokaler. Vice ordförande Aatelo konstaterade att denna teknik dock börjar bli föråldrad, då många av dagens hörapparater använder Auracast-applikationen, som är Bluetooth-baserad. Den är tekniskt enklare och billigare än en induktionsslinga. Det finns ändå fortfarande personer som har hörapparater som bygger på induktionsslinga. Ledamot Ongley påpekade att systemen förutsätter användning av mikrofon. I stadshusets olika mötesrum kunde rummen delvis vara utrustade med induktionsslinga, vilket skulle möjliggöra användning av flera olika tekniska lösningar.

Förvaltningsdirektör Lenkkeri konstaterade att vad gäller tolktjänster är staden beroende av vad som finns att tillgå. Valfärdsområdena kunde vara till hjälp i detta. Staden utgår också från att alla ska ha en jämlik möjlighet att delta i möten. Gällande induktionsslingor berättade han att en tidigare anställd vid staden har utrett frågan. Stadshuset är byggnadshistoriskt värdefullt, men både fullmäktigesalen och stadsstyrelsens mötesrum borde vara i skick i detta avseende. Lenkkeri meddelade att han och sekreteraren tillsammans med lokalitetsledningen utreder vad situationen är just nu.

Lenkkeri bad rådet om respons gällande stadshusets tillgänglighet. Rådet listade följande aspekter som man önskar förbättrade:

- Belysningen i huvudentrés trappa är svag
- Man kommer in med rullstol, men det är svårt att ta sig ut på grund av den branta och höga rampen
- Trösklarna är höga och långa
- Toaletten på nedre våningen saknar hjälpmedel för rullstolsanvändare (t.ex. dragsnöre på dörren och låg klädhängare)

20.1.2026

- Rampen är hal och för brant, och samlar vatten när det regnar
- Ytterdörrarna är tunga — en dörrpump kunde underlätta öppnandet
- Kunde ytterdörrarna ha en automatisk dörröppningsknapp?
- Dörrklockan är inte tillgänglig för personer som behöver punktskrift eller som inte hör signalen. Belysningen är också dålig, vilket gör att man inte ser texten. Det diskuterades om man kunde byta ut flera knappar mot endast en dörrklocksknapp.
- Parkeringsplatserna på gården är inte tillgängliga för rullstolsanvändare. Gården är ojämn, stenig och lerig.
- Det går inte att komma upp på podiet eller till talarstolen i fullmäktigesalen med rullstol.

Vice ordförande Aatelo konstaterade att tanken om att vaktmästaren ska behöva hjälpa personer in och ut ur byggnaden inte är verklig tillgänglighet. Om huset vore tillgängligt skulle staden också ha möjlighet att anställa en person med funktionsnedsättning där.

Ordförande Sundholm berättade att rådet har lämnat ett utlåtande om det språkprogram som staden presenterat. Hon påpekade att materialet som skickades till rådet endast var på finska, och att det är viktigt att framtida utlåtandebegäranden kommer på båda nationalspråken.

Vice ordförande Aatelo kommenterade att stadens material inte alltid är tillgängligt för personer med synnedsättning. Om materialet enbart består av bilder, kan en person med synnedsättning inte läsa det, och om färger används som inte tydligt skiljer sig från varandra är det svårt att urskilja dem. Det är viktigt att använda tydliga och väl avvikande färger.

Förvaltningsdirektör Lenkkeri framhöll att utgångspunkten i Borgå är att man i alla situationer ska kunna använda sitt eget modersmål. Stadens kommunikation arbetar kontinuerligt med detta och påminner om att all kommunikation ska vara tillgänglig.

6. Begäran om utlåtande: Utkast till delgeneralplan för de centrala stadsområdena i Borgå / Generalplanchef Maija-Riitta Kontio

Generalplanen är en övergripande plan för markanvändningen. Delgeneralplanen för de centrala stadsområdena omfattar endast en del av stadens område: Borgås stadsaktigt byggda område och dess omgivande region. Inom området bor nu cirka 80 % av

20.1.2026

borgåborna och ungefär 70 % av arbetsplatserna finns där. Planen sträcker sig till år 2050. Planen ersätter delgeneralplanen som godkändes år 2004, men utvidgar planområdet västerut och norrut.

Nu befinner man sig i beredningsskedet av delgeneralplanen och planutkastet är framlagt och på remiss. Den egentliga planeringen började år 2021, då borgåborna tillfrågades hur Borgå borde planeras. Utgående från responsen utarbetades fyra strukturmodeller som användes för att studera riktningar och sätt att utveckla samhällsstrukturen. Strukturmodellerna var framlagda hösten 2022 och flera deltagandetillfällen ordnades för stadsborna, bl.a. *Tavataan torilla*-evenemanget. Funktionshinderrådet gav också ett utlåtande år 2022 och enligt detta var den bästa modellen "Två stationer och en stad".

All respons som kom in om strukturmodellerna fördes vidare till fullmäktigeseminarier, där modellen "Två stationer och en stad" ansågs vara den bästa, och den bästa kombinationen fastställdes till "Två stationer och nya grannar". Utgående från resultaten utarbetades en målinriktad strukturmodell och mål, som godkändes i stadsutvecklingsnämnden 2024. Tyngdpunkterna för utvecklingen blev:

- Hållbar tillväxt
- Enkel och smidig vardag
- En attraktiv stadskärna
- Klimatsmart markanvändning och mobilitet

Planområdet omfattar över 30 kilometer havsstrand, 11 sjöar samt två betydande ådalar (Svartsån och Borgå å). Dessutom finns bäckar och mindre vattendrag. Tjärträsket och Veckjärvi är känsliga vattenområden för skogsbruk. I planlösningen har vattendragen identifierats som centrala element för landskapsstrukturen, ekologiska samband och rekreation. De allmänna bestämmelserna betonar att detaljerad planering och byggande ska främja bevarandet eller uppnåendet av god vattenstatus. Även skyddet av grundvatten har beaktats.

Naturskyddsområdena bildar tillsammans med andra områden med betydande naturvärden grunden för det ekologiska nätverket. Den mest betydande helheten är det sammanhängande naturskyddsområdet på cirka 1260 hektar som bildas av Borgå ås delta, Stensböle och Svinö mitt i stadsstrukturen.

Vid avgränsningen av rekreationsområden har man betonat grönstrukturens enhetlighet och kontinuitet samt tillgängligheten till stränder och grönområden som en del av nätverket. I planbestämmelserna har man skrivit in som planeringsprincip att man i den detaljerade planeringen ska sträva efter ett avstånd på

20.1.2026

högst 300 meter till ett grönområde för varje invånare. Nästan alla nuvarande och framtida invånare har högst en kilometer till ett sammanhängande rekreativområde på minst 20 ha, och högst två kilometer till ett område på minst 100 ha. Enligt WHO:s rekommendationer kunde ett grönområde på 500 ha bildas kring Veckjärvi och Tjärträsket nära stadsbebyggelsen. I planutkastet har området kring Veckjärvi och Tjärträsket märkts som en rekreativutvecklingszon (vka-2) och ska utvecklas som ett mångsidigt rekreativ-, friluftsliv-, motions- och naturområde. Den nationella stadsparken förenar naturvärden, friluftsliv och kulturmiljövärden. Planområdets kulturmiljöer är mångsidiga och återspeglar väl stadens och omgivningens utveckling under olika sekel och årtionden. De omfattar både landsbygds- och tätortsmiljöer från olika tider, arkitektoniskt enhetliga helheter och enskilda betydande byggnader.

Borgå behöver nya bostäder. Bostadsproduktionen bör svara på ökningen av ensamboende, äldres boendelösningar, inflyttande arbetstagare, invandrare och barnfamiljer. I planlösningen har man reserverat utrymme för 15 000 nya invånare, men även minskad hushållsstorlek och förändringar i befolkningsstrukturen ökar behovet av bostäder.

Planen skapar förutsättningar för mångsidiga bostadsområden. Tätare stadsbebyggda områden finns i centrum och dess närområden, bl.a. på Västra åstranden och längs Parkgatan och Tolkisvägen. De utvecklande förorterna Gammelbacka och Vårberga har i delgeneralplanen anvisats som mångsidiga och högklassiga bostadsområden. Nästan 60 % av de föreslagna bostadsområdena är småhusdominerade. Vissa småhusområden kan också förtätas. Helt nya bostadsområden har anvisats bl.a. i Hattula och öster om Vårberga och Tolkis.

I centrum finns idag cirka 5 000 arbetsplatser och centrum ska även framöver förbli livskraftigt och utvecklas. Utvecklingen ska beakta olika användargrupper, tillgänglighet, estetik och trivsel samt kontinuiteten i färdvägarna.

Arbetsplatsområdena utvidgas i Kungssporten, Östermalm, Ölstens och Tolkis. I Kungssporten och Östermalm finns även områden för stora affärsenheter. I riktning mot Sköldvik/Kullo planeras utvidgningar av industriverksamheten.

Offentliga tjänster såsom skolor och daghem anges i regel inte i delgeneralplanen. De placeras i bostadsområdena och utgångspunkten är att gång-, cykel- och bussförbindelser till tjänsterna ska vara trygga.

När det gäller mobiliteten satsar delgeneralplanen på hållbar rörelse. Gång- och cykelrutten ska förbättras så att de är smidiga, sammanhängande och tillgängliga. Nya cykelvägar till byarna har

20.1.2026

anvisats och en ny gång- och cykelbro vid prästgården samt en över Borgå å vid Skepparegatan. Även gång- och cykelförhållandena på Mannerheimgatans bro bör förbättras. En ny så kallad friluftsbro har anvisats mellan Teisala och Saxby.

Biltrafiken är rusningstät vid broarna över Borgå å. Nya biltrafikförbindelser har reserverats från Kungsporten över motorvägen mot Estbacka, från Hattula över ån till Jernböle samt den så kallade östra förbifarten förbi Tolkis och Vårberga. Med markanvändningens utveckling uppstår behov av nya busslinjer. Inga särskilda reservat har gjorts men busslinjer beaktas i bestämmelserna.

Borgå fortsätter delta i planeringen av Östbanan. Först måste flygrutten (den nya banförbindelsen från Böle via flygplatsen till stambanan) byggas, och Östbanan skulle ansluta till den. Östbanan skulle stärka regionens livskraft och binda Borgå bättre till huvudstadsregionen. Banan skulle fortsätta till Kouvola. Miljökonsekvensbeskrivningen är nu framlagd. I delgeneralplanen har tre alternativ anvisats:

1. Banan går i tunnel inom planområdet och stationen är under Borgå å. Uppgång till torget och Västra åstranden.
2. Banan går i tunnel och stationen är vid korsningen av Parkgatan och Hornhattulagatan.
3. Banan går ovan jord med station i Kungsporten. Dessutom en närtågsbana till Hattula nära den gamla stationen.

Borgå stad har i sitt klimat- och miljöprogram som mål att delta i utvecklingen av ekologisk kompensation och utreda möjligheten att ta det i bruk bl.a. i pilotprojekt. I delgeneralplanens mål har man identifierat områden lämpliga för restaurering och ökad biodiversitet.

Planutkastet är framlagt (14.1–16.2.) och utlåtanden begärs brett. Man önskar få så mycket respons som möjligt för att kunna gå vidare mot planförslaget. Invånare kan ge respons också via en enkät eller i workshoppar. Det är också möjligt att boka tid med en planerare och fylla i enkäten tillsammans. Handikapprådet ombeds också ge utlåtande. Sista inlämningsdag är 27.2.2026.

Workshoppar:

21.1.2026 kl. 14–19 Konstfabriken

26.1.2026 kl. 13–18 Borgåinfo

27.1.2026 kl. 16–19 Kantelehuset, Vårberga

28.1.2026 kl. 15–19 Tolkis skola

2.2.2026 kl. 13–18 Borgåinfo

5.2.2026 kl. 14–19 Gammelbacka Allaktivitetshus

20.1.2026

Ledamot Sinisaari frågade om byggnadsordningen för de broar som ska byggas över ån. Kontio svarade att reserveringarna visar möjligheter och behov, men genomförandet är en budgetfråga. Ledamot Lönnfors påpekade att Skärgårdsvägen har planerats länge. Kontio berättade att den tidigare varit tänkt att realiseras av staten, men nu har reservatet gjorts för genomförande av staden själv.

Vice ordförande Aatelo frågade vad som händer med fastigheterna på sjukhusområdet. Kontio konstaterade att efter att HUS flyttat bort möjliggör generalplanen både boende och tjänster där.

Ledamot Sinisaari uttryckte oro för att Vårberga III endast är anslutet med en väg till Skärgårdsvägen. Kontio berättade att detta beror på att invånarna i Vårberga III motsatte sig fler förbindelser på grund av eventuell ökad trafik.

I remissdebatten lyfte rådets medlemmar fram att gång- och cykelrutter måste beakta personer med nedsatt rörlighet. Rutterna måste vara sammanhängande och branta backar ska undvikas. Fast underlag är bättre än sand. Broarna måste beaktas, eftersom gångbron idag är för brant. Även rekreativrutternas tillgänglighet måste ses över.

Åtgärd: Rådet diskuterade om huruvida det vill ge ett utlåtande och beslutade att inte ge ett gemensamt utlåtande, utan att varje medlem ger sin egen respons till stadsplaneringen via de tillgängliga kanalerna.

7. Hälsningar från Trafiksäkerhetsarbetsgruppen

På mötet hade man diskuterat bl.a. skjutstrafiken till skolorna och ett rättelseyrkande som inkommit gällande mikromobilitetstillståndet. Man diskuterade också förbättringen av cykelvägen mellan Borgå och Helsingfors. Mellan Box och Kullo saknas ännu en liten del av cykelvägen. Även den nya bron i gamla stan och dess bärkraft var uppe till diskussion.

Ledamot Nuotio skickade protokollet från trafiktrygghetsarbetsgruppens möte och annat material till sekreteraren, som vidarebefordrade meddelandet till alla ordinarie och ersättande medlemmar i funktionshinderrådet

8. Hälsningar från arbetsgruppen för Deltagande budgetering

Mötet hölls den 20.1 och där gick man igenom processen för deltagande budgetering (idéfasen, utvärderingsfasen, röstningsfasen och genomförandefasen). I år riktas idéeringen till

20.1.2026

ungdomar i åldern 13–18 år, men alla får lämna in idéer och rösta. Ungdomarna lämnar in idéer direkt via systemet på stadens webbplats, genom workshops som ungdomstjänsterna ordnar samt genom gemensam idéering i alla skolklasser. Ungdomstjänsterna har gjort färdigt material för skolorna och alla rektorer är informerade om saken. Ungdomstjänsterna visade en video som ungdomarna gjort om ämnet.

9. Hälsningar från Östra Nylands välfärdsområdes handikappråd

Östra Nylands välfärdsområdes handikapprådet ordnar en utbildning där föreläsaren är Pirkko Kuusela, som är ordförande för Invalidförbundet.

Under vecka 5 hålls det konstituerande mötet för Östra Nylands välfärdsområdes funktionshinderråd, där ordförande och vice ordförande väljs samt representanter till nämnderna. För tillfället är fyra personer intresserade av ordförandeposten.

Stadens handikapprådets representanter skickar välfärdsområdets funktionshinderråds protokoll till alla ordinarie och ersättande medlemmar i stadens funktionshinderråd efter mötena.

10. Beslut och åtgärder från föregående möte - **Behandlingen av denna paragraf sköts upp till mötet den 24.2. på grund av tidsbrist.**

1. Ledamot Nuotio utarbetar ett e-postmeddelande om farliga platser i Östermalm och om parkeringen av elsparkcyklar i Borgå och skickar det till stadens trafikingenjör Antti Javanainen före mötet den 16.12.2025.
2. Aatelo, Ongley, Sinisaari och Sundholm går vidare med brevet till staden om ämnet "Tillgänglighet vid evenemang, gratis platser för assistenter och stadens ansvar som hyresvärd" under början av år 2026.
3. Alla handikapprådets medlemmar och suppleanter skriver en text (ca 1500 tecken) om den funktionsnedsättning de representerar och skickar den till koordinationsgruppen. Ordföranden tar kontakt med Itävyälä.
4. Sekreteraren har delat månadssammanställningen som ska skrivas in i verksamhetsberättelsen till ordföranden, som lägger upp den på Facebook-sidan.
5. Sekreteraren har utrett ur vilken budgetresekostnaderna betalas för den person som utsetts till funktionshinderrådets representant. Budgeten är inte den årliga 3000 € som anvisats för handikapprådet, utan ett annat moment under stadsstyrelsen.
6. Stadens trafikingenjör Antti Javanainen samt funktionshinderrådets medlemmar Sundholm och Sinisaari och ersättaren Nieminen har en gemensam inspektion på plats den 24.11 av den oreglerade biltrafiken

20.1.2026

och den osäkra lätta trafiken i området från K-Supermarket till Lidl längs Montörsvägen i Östermalm

7. Ordföranden skriver en tidningsartikel till Internationella funktionshinderdagen den 3.12.2025 och lyfter fram ämnet på Facebook-sidan.
 8. Rådets medlemmar skickar sina egna kommentarer om strategiförslaget till ordföranden för det skriftliga utlåtandet senast 16.1.2026. Ordföranden färdigställer utlåtandet senast 30.1.2026.
11. Andra ärenden - **Behandlingen av denna paragraf sköts upp till mötet den 24.2. på grund av tidsbrist, med undantag för Hjärnhälsa-evenemanget och Öppet hus**
- Feedback från arbetsgruppen för barn och ungas välfärd den 4.12.2025
 - Janica Lyytikäinen har lämnat minnesanteckningarna från mötet till rådets medlemmar och suppleanter.
 - Stadens Öppna dörrar evenemang den **21.4. kl. 17-20**
 - Rådet beslutade att Maija Aatelo och Leena Ongley representerar Handikapprådet på evenemanget Öppna dörrar i stadshuset.
 - Kommande evenemang
 - Hjärnhälsa -evenemang
 - Välfärdstillfället kopplas till detta evenemang
 - Evenemanget hålls **11.3.2026 kl. 16–20** i Äppelbacken
 - Programmet är klart under vecka 5
 - Handikapprådet har 900 € till sitt förfogande från sin budget
 - Ongley, Koponen och Lönnfors informerar om saken via sina egna kanaler och sociala medier
 - **Åtgärd:** Sekreteraren lägger in evenemanget i stadens evenemangskalender och gör ett inlägg i sociala medier under vecka 5
 - Borgådagen 06/2026
 - Föreningsmässan 2026
 - Internationella handikappdagen 3.12.2025.
 - Platser där handikapprådet vill hålla möten 2026
 - Borgå museum
 - Räddningsverket.
 - Eventuella besökare
 - Verkställande direktör Jarkko Vainionpää våren 2026

20.1.2026

- Trafikingenjör Antti Javanainen våren 2026
- Evenemangschef Katarina Broas våren 02/2026
- Gatuinspektör Torbjörn Karlsson våren 2026
- Beredskaps- och säkerhetschef Minna Ruolanto våren 2026
- Välfärdskoordinator Petra Bärlund-Hämäläinen 05/2026
- Stadsdirektör Jani Pitkäniemi 2026
- Stadsstyrelsens ordförande Mikaela Nylander 2026
- Stadsfullmäktiges ordförande Jorma Wiitakorpi 2026
- Ordförande för Borgå Företagare / Marella Närkki

12. Nästa möte

Nästa möte är den 24.2.2026, i förvaltningssalen.

128. Avslutande av mötet

Ordförande avslutade mötet kl. 20.04.

Hanna Sundholm
ordförande

Majja Eklöf
sekreterare

Protokolljusterare

Leena Ongley

Sirpa Pirttimaa-Törnqvist

1 Bilaga

- Porvoon kaupungin kieliohjelma – på finska

Vammaisneuvoston lausunto 15.1.2026

Vammaisneuvosto kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto koskien Porvoon kaupungin kieliohjelmaa.

1.1 Yleistä

Kohdassa 2. Elävä kaksikielisyys – kehittyvä monikielisyys sivulla 3 kerrotaan, että Porvoon strategisena tavoitteena on yhdenvertainen kaupunki, jossa arki on kaikille sujuvaa ja vaivatonta, ja että kieliohjelman tarkoituksena on toteuttaa näitä tavoitteita kielellisten

20.1.2026

oikeuksien osalta kaupungin palvelutuotannossa. Kielen merkitys identiteetille, päivittäisten asioiden hoitamiselle, kommunikoinnille ja hyvän elämän perustana tunnustetaan hyvin. Vammaisneuvosto katsoo, että kieliohjelma keskittyy pääosin turvaamaan kirjoitetun ja puhutun ruotsin kielen aseman kaupungin toiminnassa ja huomioi monikielisuuden myös muiden kuin suomen ja ruotsin kielten osalta, mutta jättää kielellisen saavutettavuuden, selkokielen ja viittomakielen liian vähälle huomiolle. Näin ollen kieliohjelman alussa mainittu kaupungin strateginen tavoite yhdenvertaisuudesta sekä kaikille sujuvasta ja vaivattomasta arjesta ei toteudu riittävästi vammaisten henkilöiden ja maahanmuuttajien osalta. Vammaisneuvosto ehdottaa, että kieliohjelma laajennettaisiin kieli- ja kommunikaatio-ohjelmaksi, jolloin se tunnustaisi paremmin kielellisen moninaisuuden ja kommunikaation eri muodot sekä pystyisi paremmin turvaamaan eri ihmisryhmien kielelliset oikeudet vuorovaikutustilanteissa niin oman organisaationsa sisällä kuin palvelutuotannossa suhteessa kaupungin asukkaisiin ja vierailijoihin.

1.2 Kielellinen saavutettavuus ja selkokieli

Vammaisneuvoston näkemyksen mukaan kieliohjelmaan tulisi sisällyttää kielellinen saavutettavuus, joka voidaan määritellä seuraavasti: ”Kielellisellä saavutettavuudella tarkoitetaan sitä, että kohtaamiset, palvelut ja ympäristöt ovat sellaisia, että ihmiset tulevat mahdollisimman laajalti ymmärretyksi, ja he ymmärtävät muita sekä toisiaan. Kielellisesti saavutettavassa ympäristössä ymmärtäminen ja ymmärretyksi tuleminen on mahdollista riippumatta henkilön kielellisestä taustasta.”¹ Tällä hetkellä kieliohjelma ei tunnista ymmärtämisen ja ymmärretyksi tulemisen merkitystä riittävästi osana kielellisten oikeuksien toteutumista.

Kielellistä saavutettavuutta edistävät selkeä ja ymmärrettävä kieli sekä selkokieli, joka on yleiskieltä luettavampaa ja ymmärrettävämpää kieltä.² Selkokielen osalta tulee huomioida eri kieliversiot eli sitä on tuotettava ainakin suomen, ruotsin ja englannin kielellä. Tällä hetkellä selkokieli on mainittu kieliohjelmassa yleisellä tasolla ilman erittelyä eri kieliversioista.

Selkokielen lisäämisen sijaan viestintä voisi olla myös kokonaan selkokielistä, jolloin erillistä selkokielistä versiota keskeisistä sisällöistä ei tarvitsisi laatia. Osa teksteistä/tiedostoista voi asiasisällön selkokielistämisen vaatavuuden vuoksi olla myös normikieltä, mutta niistä olisi hyvä ilmoittaa sivuilla. Toisaalta voidaan perustellusti kysyä, eikö juuri vaikeaselkoisin kieli kaipaisi eniten selkeyttämistä kaikkien lukijoiden kannalta.

Monikulttuurisuuden näkökulmasta tarkasteltuna selkokielen merkitys korostuu entisestään. Kotoutumisen onnistumiseksi maahanmuuttajien on hyvä ja tarpeen oppia suomen tai ruotsin kieli, mutta se ei ole helppoa eikä nopeaa. Siksi tietoa ja palveluita tulisi tarjota selkoenglanniksi, koska juuri kotoutumisen alkuvaiheessa on keskimääräistä enemmän byrokratiaa, lomakkeita täytettäväksi ja niissä kankeaa virastokieltä, jota ei normielämässä useinkaan tarvitse. On myös yhteiskunnan etu, että maahanmuuttajat saavat asiansa hoidettua ajallaan, oikein ja mahdollisimman sujuvasti, ja siinä englannin tai jonkun muun kielen käyttömahdollisuus on suuri apu. Lisäksi on tärkeää, että kriisiviestintä toteutetaan selkokielisesti eri kielillä.

¹ Gavrilov, T. 2021: Mikä ihmeen kielellinen saavutettavuus? Osoitteessa <https://ydinasia.humak.fi/blogit/mika-ihmeen-kielellinen-saavutettavuus/>, 11.1.2026.

² Ks. edellä.

20.1.2026

Kieliohjelmassa olisi hyvä mainita myös multimodaalisuus eli vuorovaikutuksen moninaisten keinojen käyttö. Selkeän kirjallisen ilmaisun lisäksi viestintä- ja vuorovaikutustilanteissa on tärkeää hyödyntää myös muita kommunikointia tukevia menetelmiä, kuten kehoa, ilmeitä, viittomia, kuvia, kirjoitusta, puhetta ja piirtämistä, sillä ne edistävät kielellisen saavutettavuuden toteutumista. Viestinnän näkökulmasta on tärkeää, että auditiivisen tiedon rinnalla on myös visuaalinen vastine, kuten tekstitys, kuvailu tai litteraatti.³

1.3 Viittomat, viittomakieli ja tulkkaus

Porvoolla on pitkä ja merkittävä monikielisuuden historia. Kuurojen museon sivuilla⁴ todetaan, että Carl Oscar Malm (1826–1863) ”ilmoitti Borgå Tidningissä avaavansa Porvoossa yksityisen kuurojenkoulun, joka toimi Malmin isän, Anders Gustaf Malmin, kotitalossa. Opetus oli luonteeltaan tiedollissivistävää ja opetusta annettiin viittomakielellä ja kirjoitetulla kielellä – opetus oli siis kaksikielistä”. Silloin opetuskielinä olivat kirjoitettu ruotsi ja viitottu ruotsi.

Nykyään Porvoossa onkin käytössä ainakin neljä kotimaista kieltä: puhuttu ruotsi, puhuttu suomi sekä viitottu ruotsi ja viitottu suomi. Kirjoitettu ruotsi ja suomi eivät ole vieraita kieliä niitä ensikielenä puhuville, koska kirjoitettu kieli on vain puhutun kielen ilmaisumuodon variantti, josta on kuulovammaiselle ensikielenään puhumaan oppineelle monessa tilanteessa suuresti apua (esim. speech-to-text sovellukset). Ensikielenä viittoville kirjoitettu suomi tai ruotsi on vierasta siihen asti, kunnes kielet on opetettu heille.

Kieliohjelmassa olisi tärkeää tunnistaa suomalaiset ja suomenruotsalaiset viittomakieliset omina ryhminään. Esimerkiksi suomenruotsalaiselle viittomakieliselle ei riitä, että hän saa suomenkielisen viittomakielen tulkin, vaan tulkin on oltava suomenruotsin viittomakieltä taitava.

Kieliohjelma kuvaa selvästi, kuinka Porvoon kaupunki yrittää varmistaa, että kaupungin palvelut ovat saatavilla tasavertaisesti kummallakin kotimaisella kielellä. Lisäksi kaupunki tukee vähemmistössä olevia kieliyhteisöjä ja viittomakieltä käyttävien kommunikaatiotarpeita. Viittomakieltä käyttävät kuulovammaiset kutsuvat itseään kuuroiksi. Muut kuulovammaiset eivät kuulonaleneman takia ymmärrä puhetta ilman digitaalisia apukeinoja, mutta he eivät osaa viittomakieltä. Kuulovamman vakavuus määrää, onko heillä oikeus kirjoitustulkkien käyttöön Kelan määräämissä rajoissa.

Kohdassa 3. esitellään, kuinka lainsäädäntö määrittää kielellisiä oikeuksia: Perustuslaissa turvataan yhdenvertainen oikeus omaan kieleen ja kulttuuriin, ja lisäksi se turvaa viittomakieltä käyttävien sekä vammaisuuden takia tulkitsemis- ja käännösapua tarvitsevien oikeudet.

Sivulla 4. todetaan, että ”Kuulovammaisille tulee tarvittaessa antaa perusopetusta myös viittomakielellä”, mikä on toimiva tapa vain äidinkielenään viittoville oppilaille. Kuulovammaiset lapset tarvitsevat luokkaopetusta tukevaa kuulonkuntoutusta asiaankuuluvien digitaalisten apuvälineiden lisäksi.

Tehokkain tapa kehittää tulevien sukupolvien kaksikielisyyttä on julkisesti tuettu kaksikielinen esi- ja alakouluohjelma, joka takaa myös korkealaatuisen lastenhoitovaihtoehdon kunnan asukkaille.

Lähtökohtana tulee olla, että kaikenlaisilla lapsilla on mahdollisuus käyttää tulkkipalvelua opetuksessa. Tällä hetkellä puheen tukeminen opetuksessa ei toteudu puhevammaisten osalta. Tulkin osallistuminen opetukseen turvaisi kielen käytön mahdollisuudet ja

³ Ks. edellä.

⁴ Kuurojen museo osoitteessa <http://www.kuurojenmuseo.fi>, 11.1.2026.

20.1.2026

vuorovaikutuksen toteutumisen, jolloin opettaja ja avustava henkilöstö voisi keskittyä itse työhön ja oppilaan kielelliset oikeudet, osallisuus ja yhteisöllisyys toteutuisivat.

Kohdassa 6. esitetään, että Kieliohjelman tavoitteena on kuntalaisen turvallinen olo omassa kielessään ja kaupungilla on vastuu järjestää tarjoamansa palvelut kielellisesti tasa-arvoisesti molemmilla kotimaisilla kielillä. Mutta jos puhuttu kotimainen kieli, oli se sitten ruotsi tai suomi, ei kuulovamman takia ole saavutettavissa, kaupungin tulee järjestää tarvittavat tukipalvelut kaikkiin julkisiin tilaisuuksiin. Tässä tulee ottaa huomioon, että rakennusalan mukaan tiloihin, joihin on asennettu äänentoistovälineet, pitää asentaa myös induktiosilmukka kuulovammaisille.

Hyvin merkityt palvelusilmukat kaikissa asiakaspalvelupisteissä lisäävät kuulovammaisten kuntalaisten turvallisuuden tunnetta, koska silloin he pystyvät ymmärtämään asiakaspalvelijan puhetta meluisassakin tilanteessa. Siten vältetään asukkaille vaikeista ja nöyryyttävistä koetuilta väärinymmärryksiltä, jotka voivat johtaa häpeään oman itsensä olotilasta; miksi edes osallistua, kun ei ymmärrä mitä siellä puhutaan, vaikka kuulokojeetkin on jo hankittu.

Induktiosilmukoiden tilalle on tulossa teknisesti kehittyneempi ja toteutukseltaan yksinkertaisempi ja edullisempi Auracast. Se on uusi Bluetooth LE Audio -teknologiaan perustuva äänensiirtotapa, jota kaupungin pitäisi suosia sekä uudis- että korjausrakentamisessa.

1.4 Muita havaintoja kieliohjelmasta

Vammaispalvelulain 3§:n mukaan vammaisella henkilöllä on oikeus käyttää viittomakieltä tai hänelle soveltuvaa kommunikointikeinoa. Asiakkaan oikeudesta käyttää suomen, ruotsin ja saamen kieltä sekä oikeudesta tulkkaukseen säädetään järjestämislain 5 §:ssä sekä kielilaisissa (423/2003). Vammaisen ihmisen palveluissa tulee mahdollisuuksien mukaan käyttää hänelle toimivaa kommunikointitapaa. Niitä ovat esim. puhetulkkaus, taktiili, pistekirjoitus, viittomakieli tai viitotun puheen käyttäminen. Tällä hetkellä kieliohjelma ei tunnista edellä kuvattuja kommunikoinnin tapoja.

Kieliohjelman sivuilla 6 ja 7 kerrotaan, että ohjelman tavoitteena on turvata kaupungin vastuulla olevat palvelut kielellisesti tasa-arvoisesti ja huolehtia siitä, että viestintä on kaikilla kielillä selkeää, yksiselitteistä, oikeakielistä ja saavutettavaa. Vammaisneuvosto muistuttaa, että saavutettavuus ei ole vain selkeää kieltä tai selkokieltä, vaan myös mm. digitaalisten ympäristöjen helppokäyttöisyyttä ja visuaalista hahmottamista, riittäviä väri- ja tummuuskontrasteja, fonttikoon säätömahdollisuutta, tekstistä puheeksi -toimintoa, kuvien alt-tekstejä ja ruudunlukuohjelmien käyttäjiä palvelevaa viestintää. Kaaviot pitää viedä tekstiin kaaviona, ei kuvana.

Pieni osa saavutettavuutta on automaattisen tavutusohjelman käyttöönotto kaikissa tiedostoissa. Lukuohjelmia käyttäville on hyvin vaikeaselkoista, kun ohjelma lukee manuaalisesti lisätyt tavuviivat esim. ohjelmatekstissä sanassa mo-lemmilla. Neuvosto esittää, että viestinnän saavutettavuustavoitetta tarkennetaan.

Vammaisneuvoston mielestä ohjelman tavoite "Kielenkääntäjien pitäisi pystyä tarvittaessa huoltamaan myös tekstin alkukieltä." on erinomainen. Sen sijaan AI-kääntämisen kirjaus ei vammaisneuvoston mielestä ole toimiva. Tekoälyn kehittyessä sen mahdollisuuksia pitää seurata jatkuvasti ja hyödyntää tehokkaasti, koska AI on parhaimmillaan erinomainen ja edullinen apuväline, jonka käyttö mahdollistaa monikielisen ja -muotoisen viestinnän lisäämisen. Kaupungin pitäisi mm. selvittää, voiko tekoäly tuottaa viittomakieltä.

Sivulla 9 kielitaitovaatimuksia on kirjattu jossain määrin ristiriitaisesti. "Kelpoisuusehtojen on mahdollistettava riittävä joustavuus rekrytoinnissa kielitaidon osalta. Kielitaitovaatimuksia ei

20.1.2026

saa asettaa tiukemmiksi kuin rekrytinnissa täytettävä tehtävä edellyttää. Kelpoisuusehdot ylittävää kielitaitoa on suositeltavaa käyttää arviointiperusteena, jos kielitaito on asianmukaisesti todennettu rekrytointiprosessissa ja se on mainittu arviointiperusteena työpaikkailmoituksessa.” Viimeinen virke voi mitätöidä kappaleen alun hyvän kirjauksen joustavuudesta. Kielikoulutus on hyvä ja tervetullut tapa aktivoida passiivista kielitaitoa, jolloin kieliosaaminen paranee työtehtävien edellyttämälle tasolle.

Vammaisneuvosto on kiinnittänyt huomiota kaupungin verkkosivuilla olevien esityslistojen ja pöytäkirjojen järjestykseen ja toivoo, että kokousasiakirjojen järjestys olisi pysyvä ja että suomenkieliset ja ruotsinkieliset asiakirjat ryhmiteltäisiin erikseen. Tämä parantaisi verkkosivujen saavutettavuutta ja tekisi halutulla kielellä olevan tiedon löytämisestä helpompaa. Jokaisella tulee myös olla yhdenvertainen mahdollisuus osallistua luottamus- ja vaikuttamistoimielinten toimintaan kielitaustasta ja kommunikointitavasta riippumatta. Kieliohjelmassa tunnistetaan palvelujen hankintoihin, kuten avustettaviin yhdistyksiin ja koulukyyteihin, liittyvät kielelliset haasteet, joihin on etsittävä jatkuvasti ratkaisuja. Samoin englannin kielellä ja muilla monikulttuurikielillä tuotettua tietoa on lisättävä kielellisten oikeuksien toteutumiseksi. Resursseja on kohdennettava siten, että kaksi- ja monikielistä palvelua ja tiedottamista on mahdollista jatkuvasti parantaa ja lisätä. Kääntämisen osalta tulee pyrkiä tilanteeseen, jossa priorisointia ei tarvitse tehdä.

Lisäksi kieliohjelmassa olisi hyvä mainita ikäihmiset omana kohderyhmänään ja tunnistaa kielen merkitys poikkihallinnollisesti. Ikäystävällisellä kulkureitillä katujen ylitykset ovat turvallisia, suojatiet hyvin merkittyjä ja kunnossapito toimii. Opasteet ovat silmän korkeudella, ja niissä käytetään vahvoja värejä ja kontrasteja sekä nuolia osoittamaan suuntaa. Hyvä opaste kertoo selkeästi mitä opastetaan, on riittävän iso ja tarvittaessa heijastava tai valaistu. Kadunnimet on merkitty kookkailla kirjaimilla, kylttejä on tiheästi ja valaistus on kirkasta, mutta ei häikäisevää. Valo on tärkeää sekä ympäristön hahmotettavuudelle, turvallisuudelle että viihtyvyydelle.

Kunnat ovat ratkaisevassa asemassa ikäystävällisiä asuinalueita kehitettäessä. Maankäyttö ja kaavoitus ohjaavat asuntojen ja palveluiden sijoittumista ja tontinluovutusmenettelyn kautta voidaan rakentajia sitouttaa kunnan ikääntyneitä koskeviin strategiaan tavoitteisiin ja kehittämisohjelmiin. Asuinalueisiin liittyvien suunnitelmien toimeenpano edellyttää usein poliittista päätöksentekoa, mihin vaikuttavat rakentamiselle asetetut tehokkuusvaatimukset ja tuotto-odotukset. Ikäystävällisyyden kehittämisessä tarvitaan etenkin asumisen ja kaupunkisuunnittelun sekä sosiaali- ja terveystoimen yhteistyötä. Vanhustyöllä sekä asumisen ja ympäristön suunnittelulla tulee olla toimivat yhteistyörakenteet ja ikäystävällisyyden kautta yhteinen viitekehys.

1.5 Lopuksi

Vammaisneuvoston näkemyksen mukaan valtaväestöön kuulumattomien ja kielellisiä haasteita omaavien henkilöiden kielellisten oikeuksien toteutuminen on huomioitava kieliohjelmassa nykyistä paremmin. Kieliohjelman on tärkeä huomioida erityisesti heikommassa asemassa olevien väestöryhmien asema ja pyrkiä aktiivisesti edistämään näiden ryhmien sujuvaa ja vaivatonta arkea sekä kielellisten oikeuksien toteutumista Porvoon kaupungin strategian mukaisesti, jotta kaikilla olisi yhdenvertainen mahdollisuus saada tietoa ja palvelua, pystyä hoitamaan omia asioitaan ja osallistua kaikkeen toimintaan.

Kunnioitavasti

Porvoon vammaisneuvosto

20.1.2026